

FRANTIŠEK DĚTEM

Jmenuji se František Bartoš.

Jako dospělý jsem se stal učitelem a vědcem. Zkoumal jsem, jak lidé žijí, jaké zvyky dodržují a jakým nářečím mluví v různých koutech Moravy.

Devítiletého byste mě mohli potkat ve Zlíně. Bylo by to před 174 lety!

Vypravte se se mnou do starého Zlína a zjistěte, jak tam dříve lidé mluvili. Můžete luštit nářeční výrazy, které vás dovedou k receptu na oblíbené jídlo k večeři.

ZAČÍNÁME!

NÁŘEČÍ

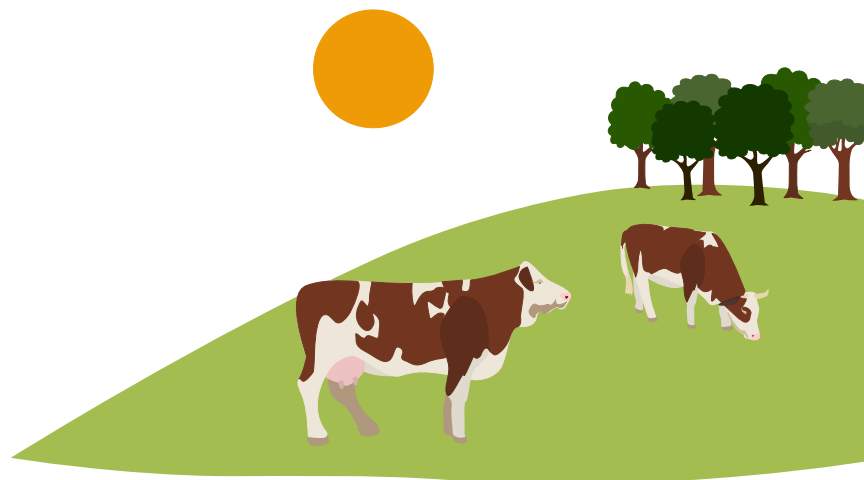
V polovině 19. století mluvili lidé ve Zlíně zlínským nářečím, které se lišilo od spisovného českého jazyka, které se děti učily ve škole. Některá slova zněla stejně, jako je říkáme dnes. Některá se vyslovovala jen maličko odlišně, jiná se však lišila tak, že potřebujeme slovník, abychom jim dnes rozuměli. Vyzkoušej si, jestli rozumíš nářečním slovům.

Na jaře a v létě pásli Františkovi kamarádi na poli krávy. Přitom se bavili, hráli si a zpívali písničky. K večeru už dětem kručelo v břiše, a tak postrkovali písničkou slunce za obzor.

Přečti si text písničky nahlas. Pak klikni na obrázek a přečti si básničku ve zlínském nářečí. Porovnej je. Čím se liší?

Zajdi, slunce, zajdi,
Za zelenou horu,
Rády by kravičky,
Rády by do dvora.

Kravičky do dvora,
Kravaři ke stolu,
Maminko, tatínku,
Chystejte večeri!

Co maminka nachystala k večeri?

NÁŘEČÍ

V polovině 19. století mluvili lidé ve Zlíně zlínským nářečím, které se lišilo od spisovného českého jazyka, které se děti učily ve škole. Některá slova zněla stejně, jako je říkáme dnes. Některá se vyslovovala jen maličko odlišně, jiná se však lišila tak, že potřebujeme slovník, abychom jim dnes rozuměli.

Vyzkoušej si, jestli rozumíš nářečním slovům.

Na jaře a v létě páslí Františkovi kamarádi na poli krávy. Přitom se bavili, hráli si a zpívali písničky. K večeru už dětem kručelo v břiše, a tak postrkovali písničkou slunce za obzor.

Přečti si text písničky nahlas. Pak klikni na obrázek a přečti si básničku ve zlínském nářečí. Porovnej je. Čím se liší?

Zajdi, slunce, zajdi,
Za zelenou horu,
Rády by kravičky,
Rády by do dvora.

Kravičky do dvora,
Kravaři ke stolu,
Maminko, tatínku,
Chystejte večeři!

Zajdi, slúnce, zajdi,
Za zelenú horu,
Rády by kravičky,
Rády by ke dvoru.

Kravičky ke dvoru,
Kravaře ke stolu,
Maměňko, tatíčku,
Chystajte večeřu!

Co maminka nachystala k večeři?

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TALÉŘ

Ř T A Í L

další slovo
↓

SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TALÉŘ

T

Ř A Í L

další slovo
↓

SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TALÉŘ

Ř

Í

L

další slovo

SLOVNÍK

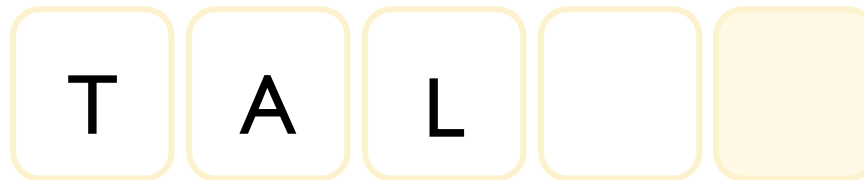
NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TALÉŘ

Ř

Í

další slovo
↓

SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TALÉŘ

T A L Í

Ř

další slovo
↓

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny?

TALÉŘ

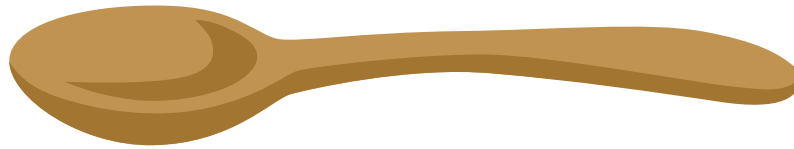
T A L Í Ř

ve zlínském nářečí se Í změnilo v É

další slovo
↓

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

UŽICA

Five empty rounded rectangular boxes for letter selection.

Ž L Í E C

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

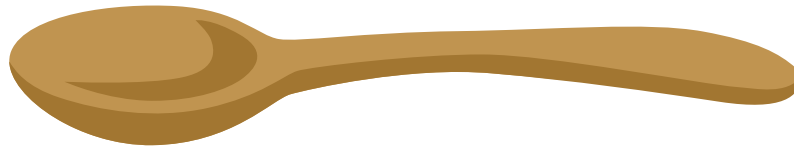
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

UŽICA

L

Ž Í E C

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

UŽICA

Í E C

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

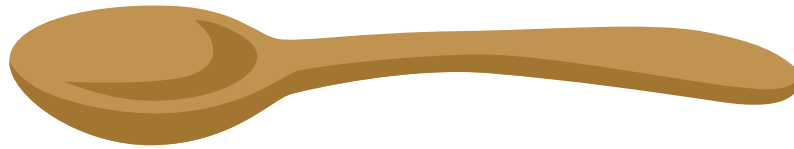
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

UŽICA

L Ž Í

E C

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

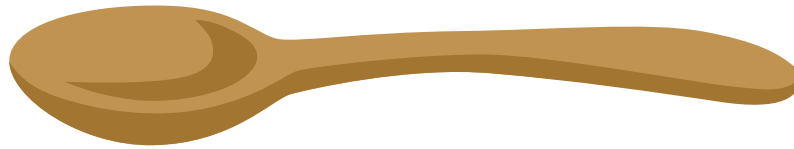
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

UŽICA

L Ž Í C

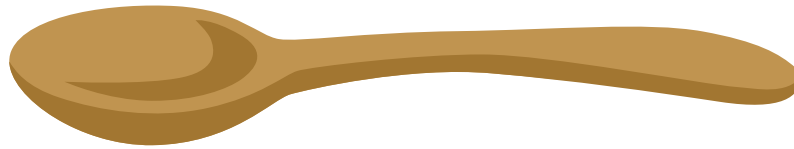
E

↑
předcházející slovo

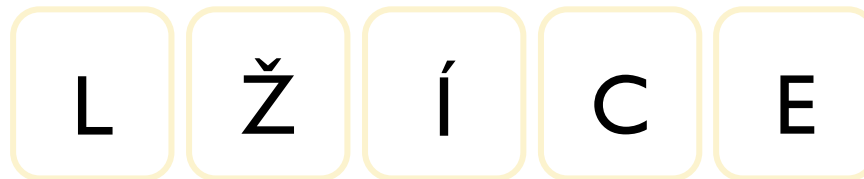
další slovo
↓

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny?

UŽICA

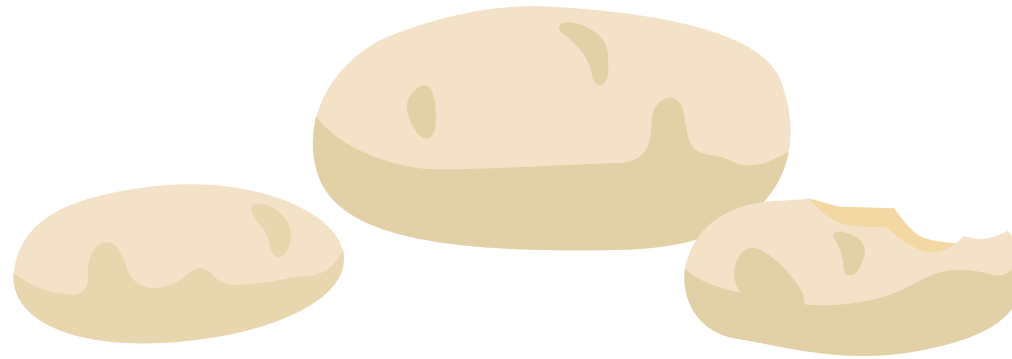
↑
předcházející slovo

ve zlínském nářečí se L změnilo v U,
zkrátilo se I a koncovkou je A

↓
další slovo

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

A row of eight empty, rounded rectangular boxes for letter selection.

M B R O R Y B A

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

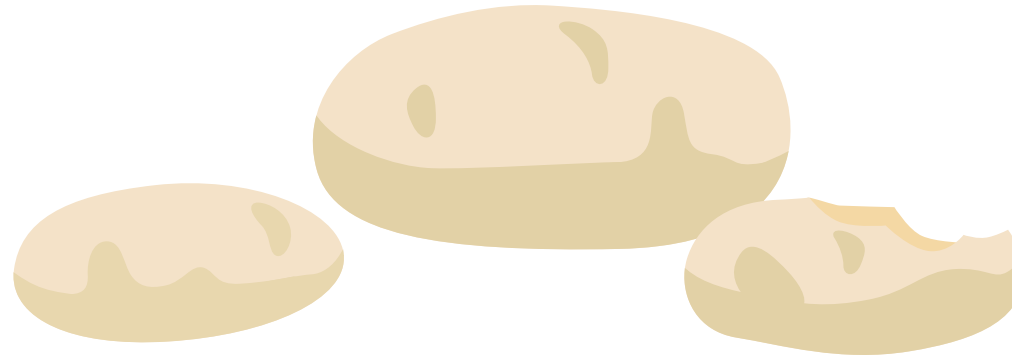
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

B [] [] [] [] [] [] []

M

R

O

R

Y

B

A

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

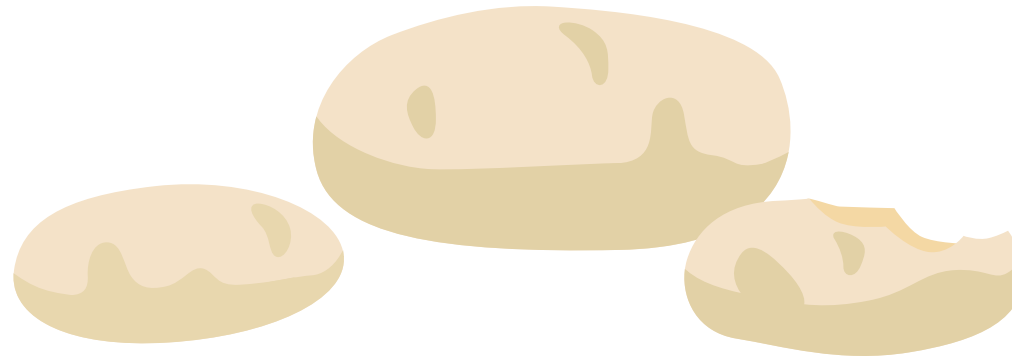
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

B R

M

O

R

Y

B

A

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

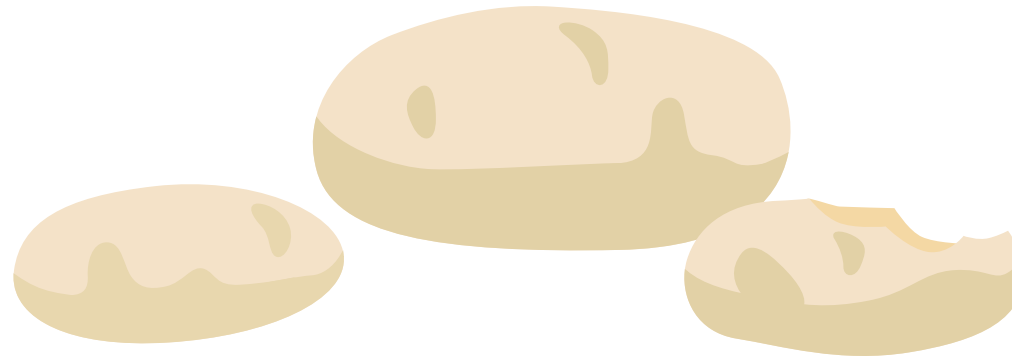
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

B R A

M

O

R

Y

B

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

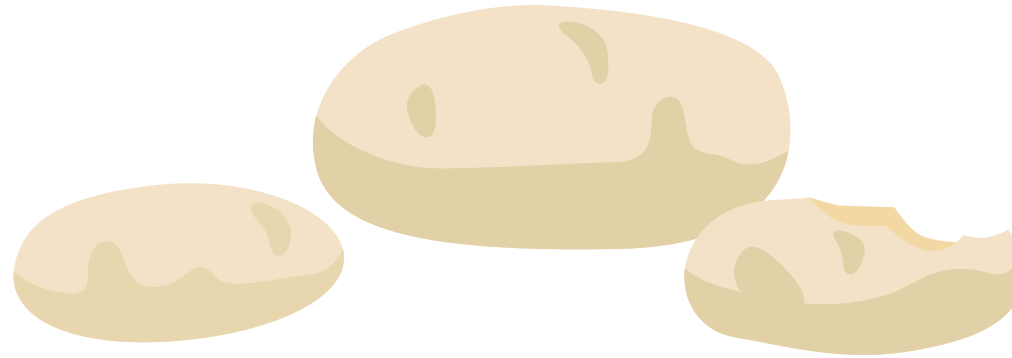
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

B R A M

O R Y B

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

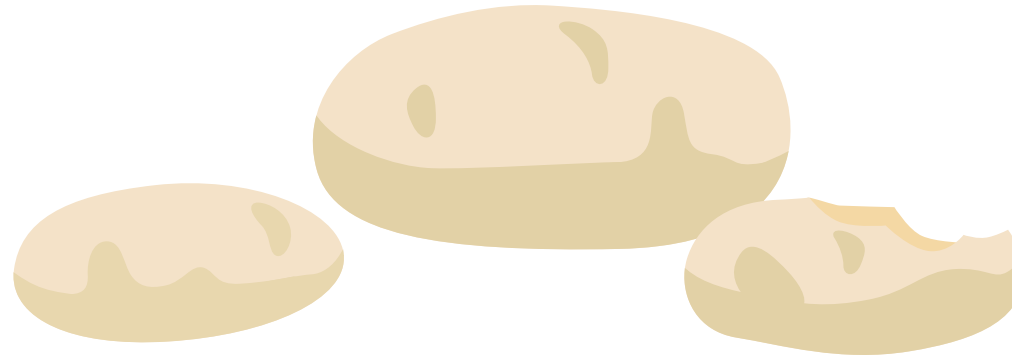
SLOVNÍK

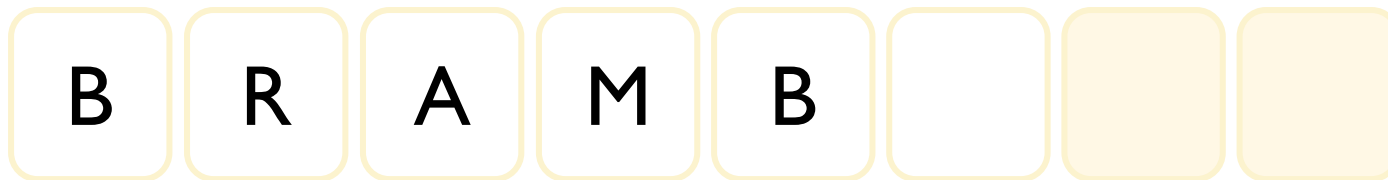
NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

O R Y

↑
předcházející slovo

další slovo
↓

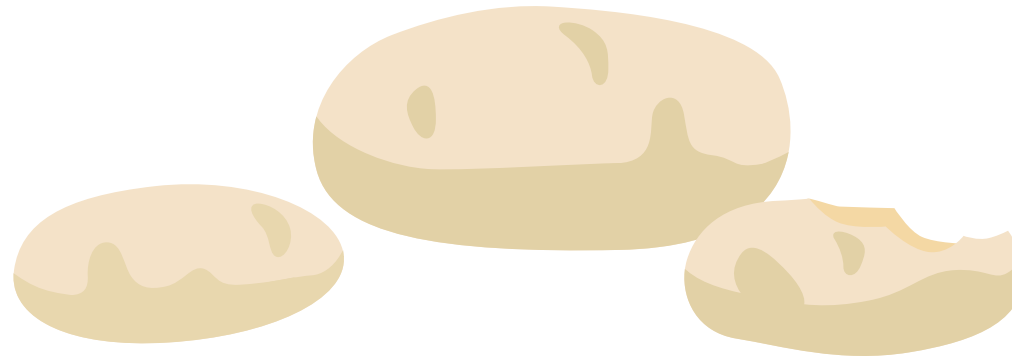
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

B R A M B O

R Y

↑
předcházející slovo

další slovo
↓

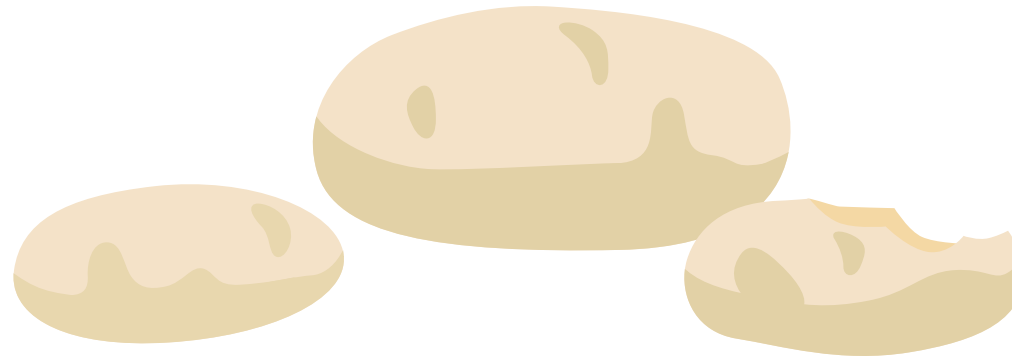
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

ZEMÁKY

B R A M B O R

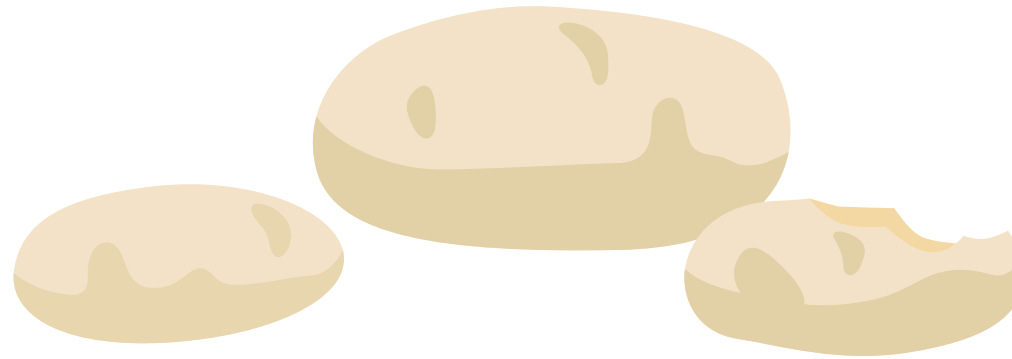
Y

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny?

ZEMÁKY

B R A M B O R Y

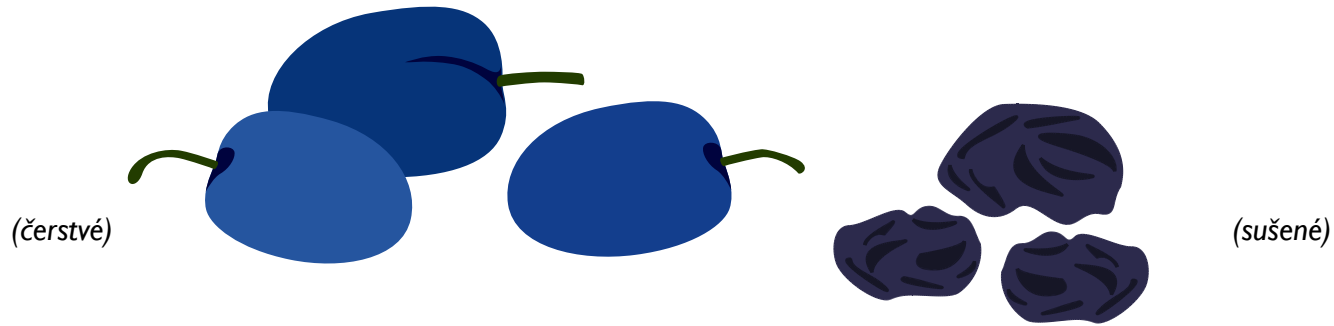
↑
předcházející slovo

bramborám se ve zlínském nářečí říká zemáky

↓
další slovo

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

T R N K Y

□ □ □ □ □ □ □

Y Š T K E S V

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

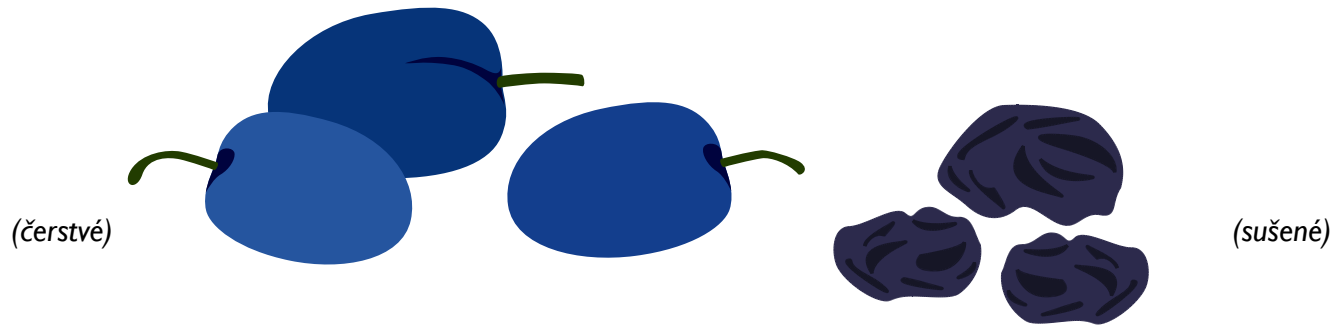
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TRNKY

š [] [] [] [] [] []

Y

T

K

E

S

V

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

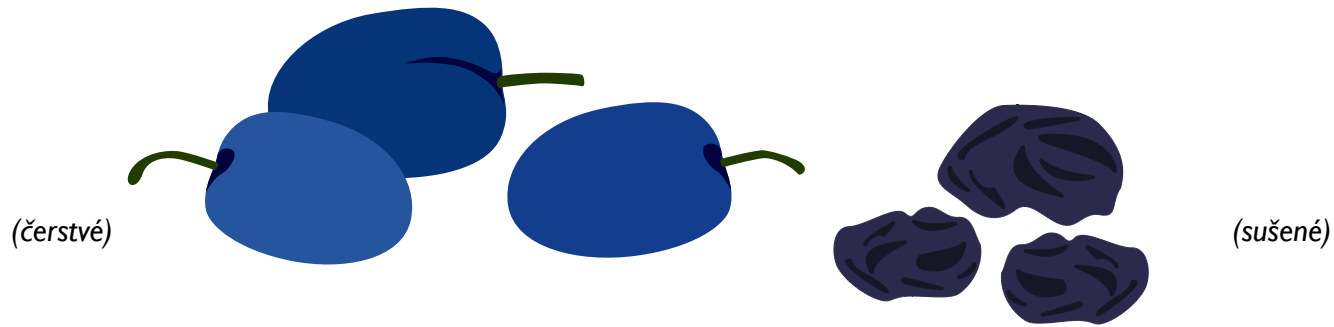
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TRNKY

Y T K E S

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

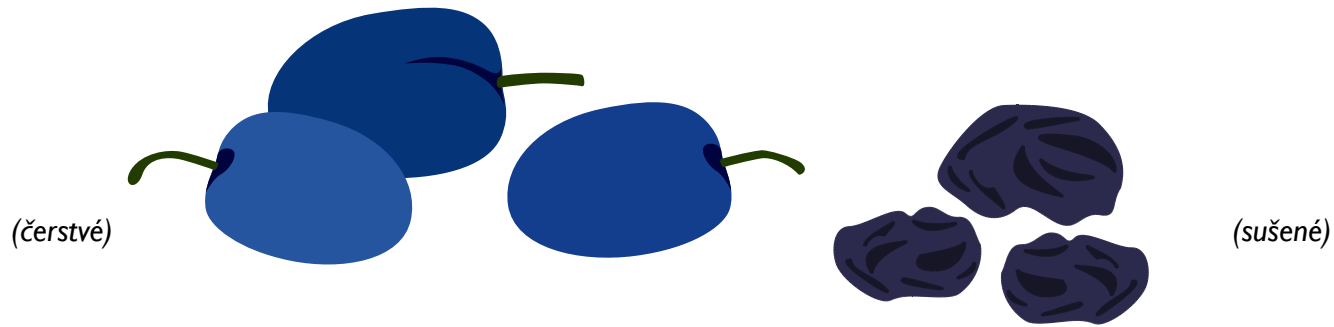
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TRNKY

Y

T

K

S

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

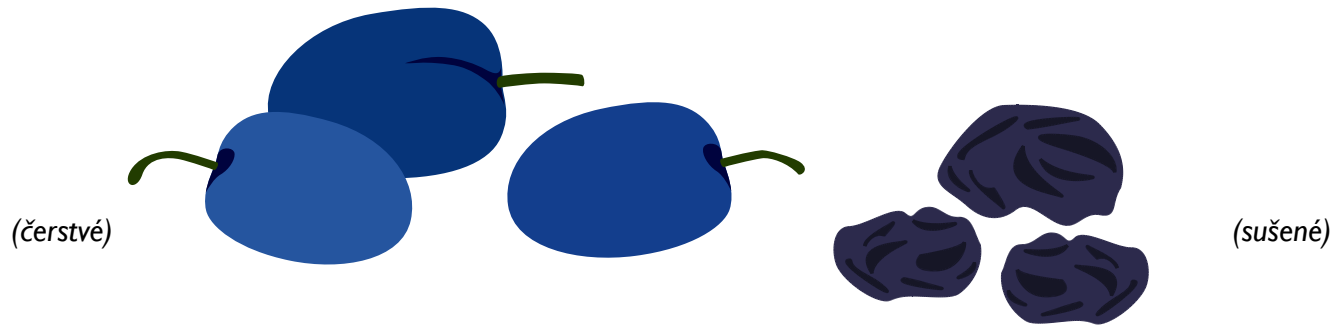
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TRNKY

Š V E S

Y T K

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

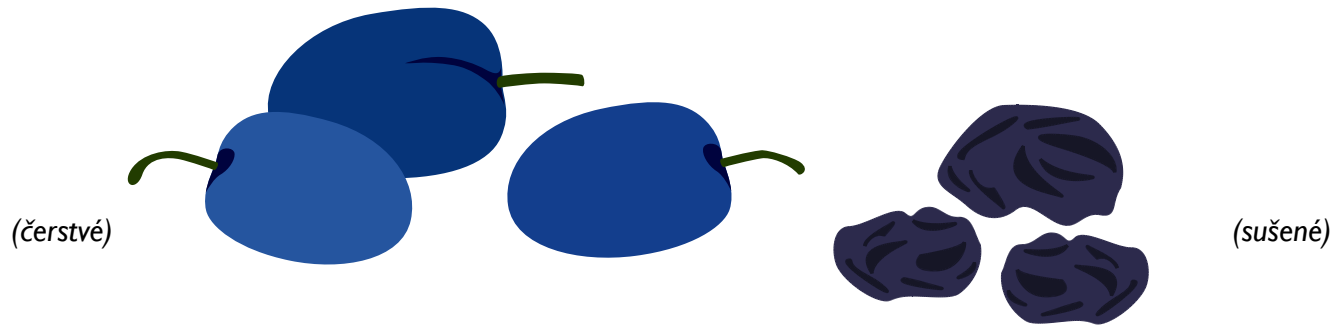
SLOVNÍK

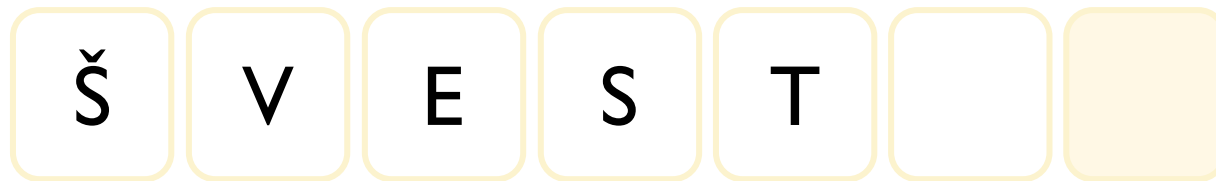
NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TRNKY

Y

K

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

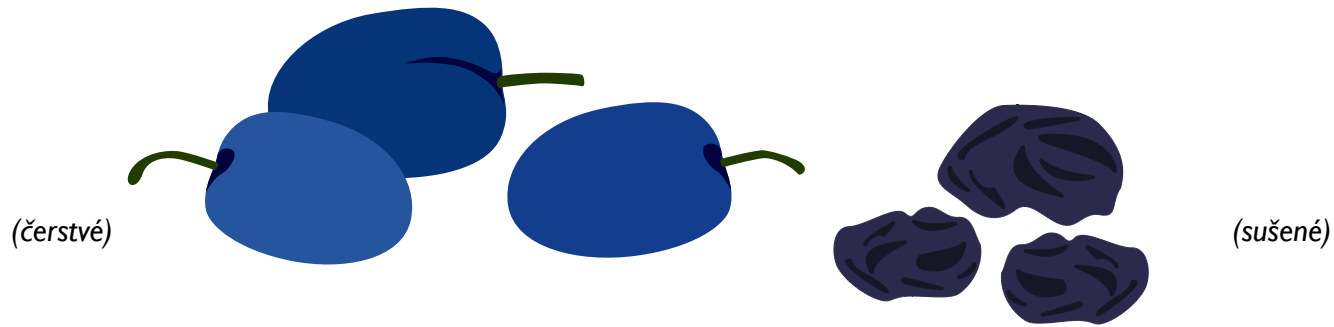
SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

TRNKY

Š V E S T K

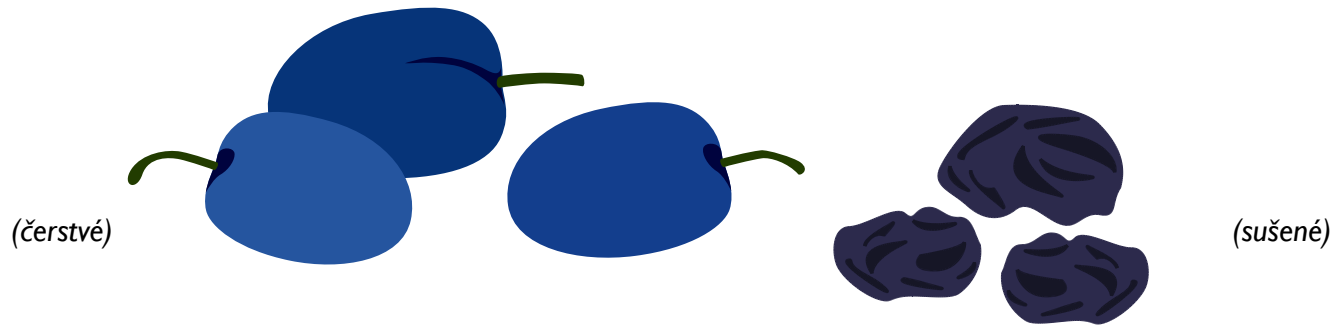
Y

↑
předcházející slovo

↓
další slovo

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny?

TRNKY

Š V E S T K Y

↑
předcházející slovo

švestkám se ve zlínském nářečí říká trnky

↓
další slovo

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

M Á Č K A

□ □ □ □ □ □

A M O Č K Á

předcházející slovo

SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

MÁČKA

○ □ □ □ □ □

A

M

Č

K

Á

předcházející slovo

SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

MÁČKA

A

Č

K

Á

předcházející slovo

SLOVNÍK

NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

M Á Č K A

A

Č

K

předcházející slovo

SLOVNÍK

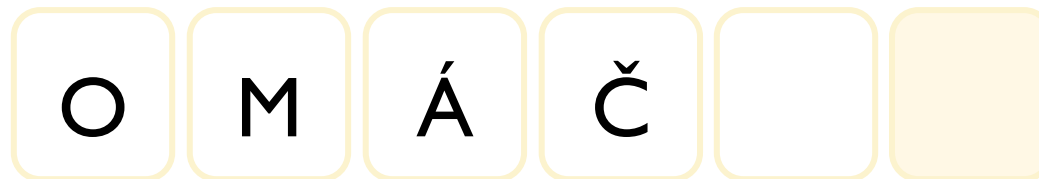
NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

M Á Č K A

A

K

předcházející slovo

SLOVNÍK

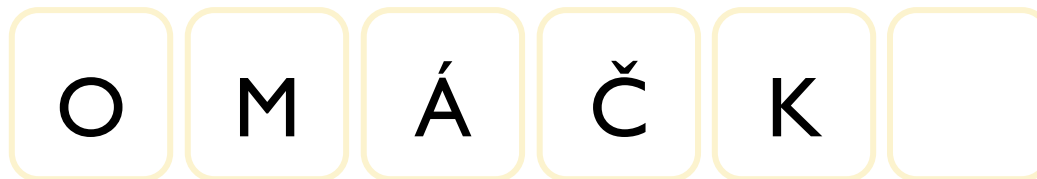
NE NE!
ZKUS TO ZNOVU

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny? Klikni na písmena ve správném pořadí.

M Á Č K A

A

předcházející slovo

SLOVNÍK

Jak zní překlad nářečního slova do spisovné češtiny?

M Á Č K A

O M Á Č K A

↑
předcházející slovo

v nářečním výrazu zmizelo písmeno O

Co bude k večeři?
↓

ZEMÁKY S TRNKOVICOU

Maminka Františkovi uvařila k večeři zemáky s máčků trnkovou (s trnkovicou).

Pokud chceš toto jídlo ochutnat, můžeš si ho jednoduše připravit. Postupuj podle receptu.

RECEPT

Budeš potřebovat:

brambory

švestková povidla

mléko nebo smetanu

máslo

špetku soli

Omáčku si můžeš osladit či dochutit skořicí.

- Brambory oškrábej a uvař v osolené vodě.
- Švestková povidla smíchej s mlékem nebo smetanou a chvíli je povař. Dobře míchej.
- Do horké omáčky přidej kousek másla.
- Brambory dej na talíř a přelij je švestkovou omáčkou.

Dobrou chuť

↑
zpět na úvod